

Mély-ég objektumok

Halvány galaxisok a Hydra nyugati részén

Még az elmúlt év végén – amikor a következő időszak ajánlati térképeit nyomtattam – sor került a Hydra csillagkép nyugati részére is. Amikor a garnitúrát kinyomtattam, nem tűnt fel, hogy a terület galaxisai mind a „halvány” kategóriába tartoznak, az észlelők többsége meg sem tudja őket pillantani. Számomra ez csak később, az objektumok adatainak összeállításakor derült ki. Úgy döntöttem, hogy ezt a területet nem ajánlom, a már kinyomtatott térképlapok hátoldalát levélként hasznosítom.

Két észlelő mégis végigpróbálta a területet: Bózsóky János 150/600-as távcsövével szinte teljesen negatív eredményre jutott, míg Szabó Gábor 445/2000-es távcsövével minden objektumot lerajzolt 2003 februárjában. Kettejük észleléseiből állítottam össze az alábbi „beszámulót”, Gábor rajzai mellett DSS-képeket is felhasználva. A következő rajzokon (41,5 T, 285x, I.M= 17') és a képeken észak van fent.

NGC 2713 (DSS felvétel)

NGC 2716

B. J.: A Hya nyugati részét kerestem fel egy 150/600-as RFT-vel, NGC-galaxisok után kutatva. Először még nem tudtam, hogy nehezebb lesz, mint azt gondoltam. Március első éjszakáján hideg és kissé párás volt, de nagyon nyugodt légkörrrel. Az állandó párosodásra óránként lehetett számítani, talán ilyen apróságok is közrejátszanak, hogy nem veszünk észre olyan objektumokat, amiket ideális körülmények között látnunk kellene. Indulás előtt nyomtattam magamnak térképeket, de semmi egyéb adatot nem kértem ki a terület galaxisairól. Az észlelésre Kaposvár szélén, egy elég sötét és nyugodt helyen került sor. Az első „célpont”, amit kiszemeltem magam-

nak, az NGC 2716–2713 galaxispáros volt. Ez a páros a ζ Hya-tól 3 fokkal DDK-re található. Az odavezető csillagfűrtöt követve könnyen eljutottam a megadott helyhez. Az alap 19x-es nagyítással nyoma sem látszott galaxisnak, de még csak központi sűrűsödésnek sem. Fokozatosan növeltem a nagyítást egészen 90x-ig, de sajnos negatívnak kellett elkönyvelnem az észlelést. Ez nem is csoda – később megnéztem a galaxisok adatait és a 13^m környéki fényességek igazolták a sikertelenséget.

Sz. G.: NGC 2713: Csak a GX fényes középső része látszik, a magvidék erősebben, a környező részek nehezebben. NGC 2716: Diffúz felszínű GX, de megjelenése mégis kompakt. Részlet nem látszott benne.

(B. E.: Az NGC 2716 a DSS felvételen sem látványos. E típusú, diffúz, enyhén ovális.)

B. J.: Gondoltam, keresek egy könnyebben megtalálható, magányos galaxist, az NGC 2644-et. Könnyű volt megtalálni a helyet, de sajnos itt is csalódnom kellett, mert a $13^m,1$ -s GX-ra esélyem sem volt, pedig kis mérete miatt 100x-os nagyításig is elmentem, hogy sötét háttérben legyen, de sehogy sem sikerült meglátnom.

Sz. G.: NGC 2644: Könnyen látszik a GX, bár a jusztírozás elállítódása miatt a kép nem jó. 3:1 arányban megnyúlt GX, viszonylag egyenletes fényességű, csak a pereme kicsit halványabb.

(B. E.: A felvételen látványos a galaxis, bár nagyon halvány és nagyon kicsi.)

NGC 2642 (DSS felvétel)

NGC 2642

Sz. G.: NGC 2642: Nagy felületű, fényes galaxis. Enyhén ovális, középső tartománya fényesebb, peremei felé fokozatosan halványodik. (B. E.: A DSS-képen szépen látszanak a galaxis spirálkarjai. A jobboldali csillag mellett egy névtelen, érdekesen torzult galaxis is látszik.) NGC 2616: Kicsi kör alakú galaxis. Részletek nélküli, nem tartalmaz semmi látványosságot. (B. E.: Valóban látványtalan elliptikus galaxis.) NGC 2618: Enyhén megnyúlt (2:1) galaxis. Inhomogén felületű, de konkrét részletek nélküli. (B. E.: Szép, lapjáról látszó spirálgalaxis. Csak két baj van vele: nagy a kiterjedése, és halvány.)

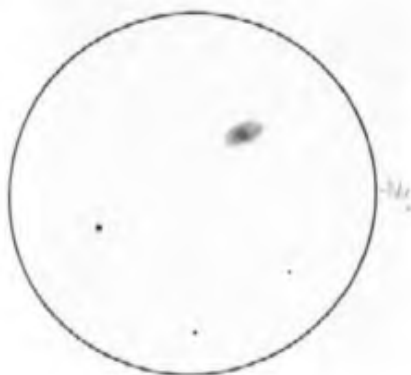
B. J.: DNY-nak indulva 4,5 fokkal az NGC 2618 található, ami szintén negatív, már a $13^m,5$ -s fényessége miatt is. Ismét a ζ -tól indultam, de most ÉK-re, 1 foknyit. Itt az NGC 2718 $13^m,1$ -s GX-ról is le kellett mondanom. Éppen a Hya és Cnc csillagképek határán van, de halványsága miatt nem láttam meg.

Sz. G.: NGC 2718: Fényes, kör alakú GX. Felülete egyenletes, egyetlen érdekessége, hogy a halo ÉK felé sokkal nagyobb, mint az ellentétes oldalon, és így a galaxis belső részén keletkezik egy egyenletes lefutású perem a belső és a külső rész határán.

(B. E.: Pici, fényesebb „S” alakú belső „tengellyel” rendelkező spirálgalaxis.)

NGC 2718 (DSS felvétel)

NGC 2765

Sz. G.: NGC 2765: Nagy, ovális GX. Kb. 2:1 arányban (vagy egy kicsit jobban) van megnyúlva. Középrészén fényes centrum van, de magot nem láttam.

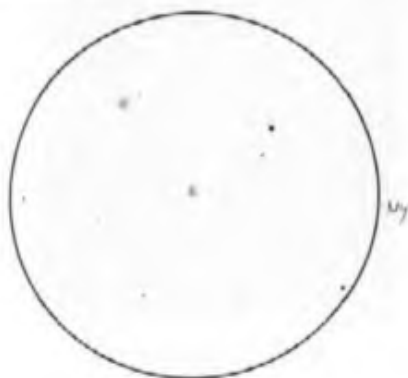
(B. E.: Nagyjából Gábor leírásával megegyező a DSS-kép látványa. Szintén elliptikus GX.)

B. J.: A θ -tól 2 fokra találjuk az NGC 2765-öt, ami a 15 centisszel negatívnak bizonyult. Úgy látszik, hogy méret és fényesség tekintetében sokszor nem azt láthatjuk meg az objektumból, amit szeretnénk.

Sz. G.: NGC 2706: Szabálytalan alakú diffúz folt, 1:3 arányban megnyúlt. Felülete inhomogén, kiemelkedő fényességű részt nem tartalmaz.

NGC 2706 (DSS felvétel)

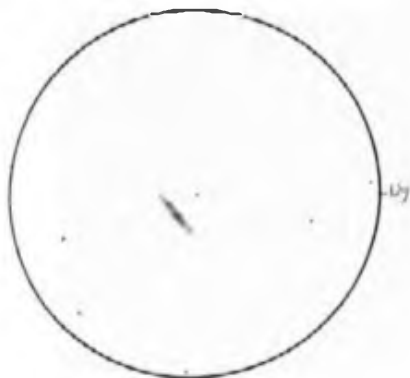
NGC 2698 (középen) és NGC 2699

Sz. G.: NGC 2698 és 2699: Két hasonló és kicsi, 1' körüli, kör alakú GX. Egyiken sincs kiemelkedő részlet.

(B. E.: A DSS-kép hasonlót mutat, az NGC 2698 kissé ovális. Elliptikus GX nk.)

NGC 2708 (DSS felvétel)

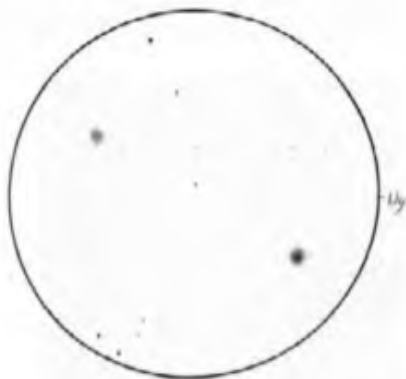

NGC 2708

B. J.: A ζ -tól 9 fokkal D-re igyekeztem azonosítani az NGC 2695–2708 párost. Itt volt egy olyan sejtésem, hogy látni vélem őket. Ezt 60x-os nagyításnál éreztem, valószínűleg az NGC 2695 csillagszerű központi részének köszönhetően. Ezen a helyen egyébként igen sok apró és halvány galaxis található, talán csoportosulásuknak köszönhető, hogy ilyen kis távcsővel egyáltalán valami sejthető az adott helyen. Mérelik sokszor 1' alatti ezeknek a galaxisoknak.

NGC 2615 (DSS felvétel)

NGC 2695 (jobbra) és 2697

Sz. G.: NGC 2708: A 285x-es nagyítással méretes GX, bár mindössze 2,5". Központi része kör alakú, innen É és D felé is két fényes rész indul ki az erősen megnyúlt felszín vége felé. A galaxis É-i szélén egy csillag látható. Látványos GX.

Sz. G.: „Két azonos méretű, kör alakú GX van a LM-ben. Az NGC 2697 (balra fent) teljesen diffúz, legnagyobb jóindulattal is csak enyhén fényesebb a közepe, mint a többi része. Az NGC 2695 (jobbra lent) sokkal kompaktabb, közepe kifejezetten fényes, ehhez képest pereme lényegesen halványabb. Ny. i. peremén egy csillag ül. (B. E.: Kicsi és halvány elliptikus galaxisok. A kép sem mutat jelentősen többet Gábor leírásánál.)

Sz. G.: NGC 2615: Ovális alakú GX. Felülete egyenletes fényességű, könnyen látszik, de részleteket nem mutat.

B. J.: Nem hiábavalóak ezek a negatív észlelések sem, mert segítséget nyújtanak a csillagkörnyezetet még nem ismerők számára, illetve kihívást jelentenek, mert kiemelkedő észlelési körülmények esetén a fényességhatárokat észlelhetik kisebb távcsövekkel is az észlelők. Összességében azt szűrtem le, hogy minimum 20–25 cm-es távcsövel induljunk ezen galaxisok keresésére.

BERKÓ ERNŐ

Folytatás a 29. oldalról!

14-én keletkezik a CM-en a NOAA 0314-es C típusú AA -14° -on. 17-ére hatalmasra növekszik a követő, mely szabálytalan, sok umbrával (ez is skorpió alakú). 16–18-a között szabadszemes. 18-án még 42 ezer km-es 500 MH-val, majd 19-ére apró darabokra esik. 20-án nyugszik.

Egy pórus kel 18-án -11° -on (0316), 23-án a CM-en hal el.

24-én keletkezik a 0319-es AA $+12^{\circ}$ -on. 26-án még kis C típusú, 27-ére ér a CM-re, 42 ezer km átmérővel és maximálisra fejlődve (340 MH). A vezető mérete nagy, sok umbrát tartalmaz, követő kicsi szabályos, köztük sok pórus. Szabályosabbá válik a vezető, a követő darabolódik, a pórusok csökkennek, a csoport hossza nyúlik 25 ezer km-t. 27–29-éig szabadszemes. 2-a körül nyugszik.

A hirtoldalon keletkezik 26-án -7° -on a 0323-as a DK-i negyedben. 28-án még H típusú. 29-én a CM-en aktívvá válik, sokasodnak a pórusok és foltok. 29-én összeállnak szabálytalan közepes foltokká. 31-ére a vezető nagyobb és szabályos. 1-jén éri el a maximumot 350 MH-val, ekkor hossza 100 ezer km, PU átmérő 26 ezer km.

25-én kel a 0321-es D típusú $+6^{\circ}$ -on. 26-án négy foltból áll, 27-én legtöbb a PU-s terület (320 MH, 100 ezer km hosszú). 29-re az eleje elhal, a követő a nagyobb és szabályosabb, 30 ezer km. 30-án CM-en.

28-án kel a 0325-ös monopolár egy stabil umbrárával $+12^{\circ}$ -on, mely a 0296-os visszatérője. 31-én jelennek meg a pórusok, ekkor a monopolár 40 ezer km-es, szabadszemes. Mérete április 3-án a legnagyobb, 360 MH-val.

ISKUM JÓZSEF

Nem csak tükröt, hanem távcsövet is Csatlóstól!

Készít, javít, átalakít!

Csatlós Géza (1021 Budapest, Szerb A. u. 4. II/7., tel: 274-3070)